

”Den virkelige verden og teorien” – et
makkerpar i international økonomi

*Hvordan italesættes skriftlighed i international
økonomi? Visualisering ved hjælp af farver.*

RESUME

I denne artikel giver vi vores bud på at italesætte skriftlighed i IØ med en metode der kan tilpasses niveau, årgang og elevernes faglighed.

**Nina Kristiansen, Ditte Linneboe Jæger og
Ida Sophie Tancula Plum**

Indhold

Forord	2
Introduktion og formål med artikel	3
Del 1 – den teoretiske og erfaringsmæssige baggrund	4
Erfaringer og udfordringer i relation til det skriftlige arbejde	4
Udfordringer vi som undervisere har mødt.....	4
Introduktion til anvendelse af farver i undervisningen	5
To eksempler på øvelser i hhv. 1.g og 3.g – for at vise ideen med progression.....	5
Introduktion til struktur, visualisering og progression – herunder Toulmins argumentationsmodel og farver	6
Overordnet stilladseret progression i relation til skriftlighed alle tre år.....	6
Arbejdsformer	6
Skriftlighed i 1.g – (redegørende niveau)	7
Grund ide: 1 år – Virkelighedsnært og basis forståelse	7
Trin 1 Virkelighedsnært – elevernes egen hjemmebane. Find ”makkeren” – og skal passe til konteksten	7
Trin 2 Introduktion til ”makkerpar” i International økonomi.....	7
Generelle tanker 1.år – målet som eleverne skal kunne efter 1. år	8
Skriftlighed i 2.g – (faglige mål på vej mod analysen)	8
Grund ide 2 år: Introduktion Toulmins argumentationsmodel og farvekodning fortsat	8
Grundstruktur –Toulmins argumentationsmodel” i en IØ-kontekst.....	9
<i>Eksempel på tekst (der skitserer ideen med farvekodningen):</i>	9
.....	9
Generelle tanker 2.år – målet eleverne skal kunne efter 2. år	10
Skriftlighed i 3.g – (argumentation, analyse og vurdering)	10
Grund ide 3. år: Arbejde videre med Toulmins argumentationsmodel og påvirkning på samfundsøkonomien	10
Grundstruktur – den ”udvidede Toulmins argumentationsmodel” i en IØ kontekst.....	10
<i>Eksempel 1: Inflation har været stigende i Danmark (fokus: forstå struktur)</i>	10
<i>Eksempel 2: Eksempel på anvendelse af pilediagram i kombination med farvekode</i>	11
Generelle tanker 3 år – målet eleverne skal kunne efter 3. år – klar til eksamen	11
Del 2 – praktiske øvelser (til undervisning eller ved afleveringer)	12
Cooperative Learning:	12
Eksempel på praktisk anvendelse af Toulmins argumentationsmodel og farvekode:.....	13

Forord

Denne artikel har fokus på den *skriftlige dimension* i IØ (uagtet om det er på A eller B-niveau), hvor der især har været fokus på at lære at koble teori og empiri sammen.

Baggrunden for artiklen er de udfordringer vi, som undervisere, har oplevet i de sidste 5-6 år og hvordan vi både hver især og sammen har forsøgt at tackle disse udfordringer med fokus på den skriftlige dimension.

Vi tre forfattere har således udarbejdet en "metode", som relativt nemt kan tilpasses både klasse, årgang og elevtype ift. sværhedsgrad og som forsøger at møde alle eleverne der hvor de er, ved hjælp af Toulmins argumentationsanalyse, farvekodning og teoretisk viden fra Bandura og Vygotsky.

Der er undervejs både info om teorierne bag, tankegangene og forslag til konkrete øvelser, som man som underviser kan anvende i sin egen klasse. Der er mange måder at opnå det samme resultat på og dette er blot vores forsøg/ide til hvordan man kan inkorporere den skriftlige dimension med fokus på den skriftlige eksamen på alle 3 år, ved at tydeliggøre krav og eksempler på, hvordan man kan lære eleverne at kombinere teori og empiri.

God læselyst!

Mvh

Ida, Ditte og Nina

”

Den virkelige verden og teorien” – et makkerpar i international økonomi

Hvordan italesættes skriftlighed i international økonomi? Visualisering ved hjælp af farver.

Introduktion og formål med artikel

International økonomi er et abstrakt fag som eleverne generelt finder svært, men heldigvis også spændende. Der er mange sammenhænge og som et puslespil med mange brikker, går der noget tid før eleverne begynder at få et overblik/se hvad puslespillet forestiller. Det er derfor vigtigt at bevare elevernes nysgerrighed, så de ikke oplever faget som uoverskueligt og så de tør arbejde med stoffet – det er med andre ord vigtigt at arbejde med deres self-efficacy og zonen for nærmeste udvikling¹. I teorien lyder det simpelt, men er temmelig svært i praksis, da faget er nyt i forhold til folkeskolen og eleverne har meget forskellige baggrunde og faglighed med i bagagen.

I denne artikel arbejder vi med Toulmins argumentationsmodel² og visualisering gennem farver³ - da vi har erfaret, at det har øget elevernes læring mærkbart, når det kommer til at kombinere empiri/teori og udarbejde ræsonnementer generelt. Det er i høj grad denne erfaring som er baggrunden for artiklen.

Artiklen vil have et teoretisk og praktisk fokus på den skriftlige dimension, herunder progression. Der arbejdes med følgende faglige mål⁴:

– At anvende samfundsøkonomisk teori, modeller og empiri til undersøgelse af de samfundsøkonomiske udfordringer

– At udarbejde et samfundsøkonomisk ræsonnement, herunder kunne forklare sammenhænge mellem en række samfundsøkonomiske forhold med udgangspunkt i empiriske data

Artiklen vil være bygget op omkring to dele:

- 1) Del 1: Teoretisk baggrund og erfaringer/udfordringer vi er stødt på som undervisere.
- 2) Del 2: Eksempler på praktiske øvelser⁵, der kan anvendes dels i undervisningen og dels til afleveringer.

Kort om forfatterne til artiklen: Vi (Cand.polit. Nina Kristiansen, Cand.polit. Ida Sophie Tancula Plum og Cand.polit. Ditte Linneboe Jæger) har undervist i en årrække i international økonomi på A og B niveau på Niels Brock. Eleverne vi har undervist, har haft meget forskellige forudsætninger i forhold til at gå på HHX generelt og blive undervist i IØ. Af elevtyper vi har undervist kan f.eks. nævnes ressourcestærke elever, elever fra uddannelses fremmede hjem og elever som har andet primære fokus end de traditionelle HHX-elever (f.eks. idræts elever og elever over 18 år som skulle vænne sig til skolebænken igen⁶).

¹ Zonen for nærmeste udvikling er Vygotsky, som omhandler at finde det sted hvor eleverne behøver hjælp – men stadig er i deres tryghedszone, således at de tør arbejde på at lære nyt. Self-efficacy teorien er udviklet af Bandura og omhandler at eleverne skal opleve ”mestringserfaringer” hvor de oplever at de godt **kan**, for at opnå selv-efficacy og hænger således tæt sammen med Vygotskys model om ”zonen for nærmeste udvikling”

² Toulmins argumentationsmodel anvendes også i f.eks. Erhvervs case og Virksomhedsøkonomi, så det bliver en genkendelig model for eleverne i løbet af de 3 år

³ Hver farve repræsenterer noget bestemt gennem alle tre år, således at eleverne oplever genkendelse fra 1. år frem til 3. år og ved ”hvad en bestemt farve repræsenterer”.

⁴ [international-oekonomi-a-hhx-august-2017.pdf \(uvm.dk\)](#)

⁵ Se i ”Del 2” for nærmere konkrete øvelser, herunder CL-øvelser

⁶ Eleverne gik på den 2-årig HHX - en forsøgsordning som kørte over en årrække på Niels Brock, hvor elever over 18 år (aldersspredning 18-50 år med tyngden omkring de 20 år) kunne tage en hhx på 2 år. Elevtypen var meget bred f.eks.

Del 1 – den teoretiske og erfaringsmæssige baggrund

Erfaringer og udfordringer i relation til det skriftlige arbejde

Tilbagemeldinger fra eleverne har gennem årene været at international økonomi er spændende, abstrakt og komplekst, men også at en del elever har haft svært ved at ”knække koden” skriftligt, i særdeleshed når det kom til ræsonnementer og at koble teori/empiri sammen. Dette danner således baggrunden for denne artikel – hvordan vi har forsøgt at imødekomme disse udfordringer fra elevernes side og højne dels det skriftlige niveau og dels den generelle forståelse af faget og dets mange muligheder. Denne artikel er således kommet til på baggrund af en del konkrete erfaringer og forsøg, som vi tre hver især har gjort os i klasserne⁷ og hvad vi løbende er kommet frem til, har virket, alt efter klasstype og årgang, Vi har således fundet frem til en vis grad af rød tråd ift. hvad der generelt set synes at virke på elevernes forståelse af de faglige krav til det skriftlige arbejde og deres evne til at koble teori og empiri sammen.

Udfordringer vi som undervisere har mødt

Vi har gennem årene jævnligt oplevet udfordringer med at få eleverne til at forstå kompleksiteten/de forskellige lag i besvarelsen af en IØ-opgave – med en bekymring om at få de faglige mål i spil på et tilstrækkeligt højt niveau. Udover generelt korte besvarelser af diskussionsopgaver/analyseopgaver er vi ofte blevet præsenteret for referater af bilag/teori⁸ og ikke decideret anvendelse i f.eks. diskussionsopgaver. Ligeledes er teori/fagbegreber som fundament til at underbygge empirien typisk mangelfuld og ofte vil en besvarelse have det primære fokus på enten teori eller empiri. Det er dette skridt med at koble teori og empiri, vi gerne vil forsøge at *visualisere for eleverne ved hjælp af farver*⁹ (altså forskellen på teori og empiri og hvordan det sikres at begge dele indgår i besvarelsen), således de bliver bedre til at opfylde det faglige mål.

Yderligere oplever vi nu andre elevtyper end vi tidligere år har haft – måske Covid-19 eftervirkninger eller folkeskolereformen – som også udfordrer det skriftlige arbejde i faget og som formentlig kræver løbende tilpasninger af de ideer og tanker vi her i artiklen udfolder.

Eleverne kæmper desuden til tider også med forståelsen af at de krav der stilles på 3.år, er højere end kravene på 1.år, dvs. at de skal kunne mere fagligt for at bibeholde deres karakterer og endnu mere for at opnå en højere karakter. Dette er noget vi løbende, med start på 1.år, forsøger at italesætte i timerne og til evalueringssamtaler med eleverne, så de opnår en forståelse for hvorfor de ikke ”bare” stiger til 7 fordi de nu siger/kan mere end på 2.år... Dette vises f.eks. ved at opstille de konkrete krav til afleveringerne på den skriftlige dimension, således at eleverne ser de øgede krav og forstår at et 4-tal i 3g ikke er det samme som et 4-tal i 1g.

håndværkere som skulle omskoles, elever som havde afbrudt gymnasiet adskillige gange og elever med generelle udfordringer

⁷ Klasserne har været alt fra traditionelle hhx klasser (med forskellige studieretningsprofiler) til idrætsklasser

⁸ Et eksempel kan være en opgave hvor eleverne skal diskutere fordele og ulemper ved at lempe finanspolitikken ud fra en given økonomisk situation i et land – hvor eleverne så vælger bare at opremse generelle fordele/ulemper direkte fra bogen, som ikke relateres til den økonomiske situation og heller ikke laver en opsamling ift. om landet bør anvende lempelig finanspolitik

⁹ I artiklen er påstande (i øvelserne) skrevet med **rød skrift**, mens teori/fagbegreber er **med blå skrift** og empiri skrives med **grøn skrift**. Disse farvekoder er uafhængige af det taksonomiske niveau og kan således anvendes på alle taksonomiske niveauer (og alle 3 år)

Ligeledes oplever vi også et stigende behov fra eleverne side til at vi konkret forklarer hvorfor de skal lave en given opgave, dvs. ikke nok med hvad formålet er, men også HVORFOR de skal lave den. Ift. det skriftlige aspekt har vi oplevet succes med at tydeliggøre overfor dem – fra 1.år – at det i høj grad relaterer sig til den skriftlige eksamen i IØ A (og eksamensprojektet i både IØ A og B), således at de forstår hvorfor man allerede på 1.år skal øve visse ting, så de "sidder på rygraden"¹⁰ til 3.g.

Introduktion til anvendelse af farver i undervisningen

Ideen med farverne er at eleverne allerede fra 1.g vænner sig til at empiri og teori hænger sammen¹¹- dvs. empirien eller teorien skal "finde sin makker" – ligesom en højre og venstre sko hænger sammen. I praksis udvælges en farve i 1g til hhv. teori/fagbegreber og empiri f.eks. teori/fagbegreber skrives med blå skrift og empiri skrives med grøn skrift. Ved at synliggøre at der eksisterer både empiri og teori er det også målet, at når eleverne sidder og læser en artikel f.eks. om inflation i Danmark, at de skal tænke "hvilken teori/hvilke fagbegreber" kan kombineres med det som læses i artiklen. For underviseren kan farvekoderne være med til at synliggøre den enkelte elevs mestring af de analytiske kompetencer, og grundlæggende forståelse af hvad, der er empiri, og hvad, der er teori.

To eksempler på øvelser i hhv. 1.g og 3.g – for at vise ideen med progression

Nedenfor er kort skitseret to øvelser som kan illustrere tankegangen/progressionen fra 1g til 3g. Det er denne tankegang som bliver "foldet ud" i det kommende afsnit.

Eksempel på øvelse i 1.g.:

En øvelse i 1g kan f.eks. være følgende (kan gøres i grupper eller individuelt)

- 1)** Først læser eleverne en artikel og dernæst skriver de et kort resume/eller finder nogle hovedpunkter fra teksten (begge dele skrives med **grønt**).
- 2)** Dernæst skal eleverne finde ud af hvilken teori/fagbegreber som "passer" sammen med empirien – der skrives en kort tekst hvor fagbegreber/modeller inddrages – **blå** skrift
- 3)** Eleverne forsøger at sætte de to små tekster sammen (empiridelen og teori/fagbegreb delen) – de vil så få en lille tekst som indeholder 2 farver – **grøn** og **blå** (som måske ikke altid hænger helt sammen, men dog en start).
- 4)** Opsamling i klassen (og hvis eleverne er gode, kan de forsøge at skrive en sammenhængende tekst hvor empiri og teori kobles meningsfuldt sammen).

Til at starte med er niveauet typisk lavt/man skal starte et sted. Men eleverne bliver gjort opmærksom på, at der i international økonomi findes teori/fagbegreber (typisk bogen) og empiri – i dette tilfælde en artikel.

¹⁰ Et eksempel her at lære eleverne at udarbejde tabeller og diagrammer på 1.år, således at de ikke skal bakse med at lære det på 3.år

¹¹ Dette hjælper forhåbentlig også på forståelsen af hvad der er teori og hvad der er empiri – noget som vi har observeret at eleverne får stadig sværere ved at skelne imellem

Der kan så bygges på og i 3. g kan man f.eks. forestille sig fokus på besvarelse af en eksamensopgave med anvendelse af farvekode. Ligesom før er al teori/fagbegreber farven blå og empiri/bilag er grøn og bemærk **uafhængigt** af taksonomisk niveau (så samme princip i f.eks. opgave 1 og 2).

Eksempel på øvelse i 3.g. – eksamensopgave:

3.g øvelse eksamensopgave – først besvarelse på traditionel vis og dernæst som genaflevering med farvekodning/refleksion:

- 1) Eleverne afleverer besvarelse af en gammel eksamensopgave på traditionel vis (uden farvekode)
- 2) Som genaflevering bliver de bedt om at "farvekode" deres aflevering og reflektere over hvordan vægtningen er og hvordan det evt. kan forbedres i forhold til de faglige mål.
- 3) Gennemgang af en "eksemplarisk" besvarelse fælles i klassen – formål at eleverne kan lære af hinanden og sammenligne med egen besvarelse.

Netop denne visualisering har været efterspurgt fra eleverne og det er vores oplevelse, at de er blevet klart bedre til det efter introduktion af "farvekoder"¹².

Det skal bemærkes at det er muligt at differentiere undervisningen således eleverne sidder og arbejde i små grupper/individelt. således kan der bygges på/der kan laves små øvelser i undervisningen som giver variation samtidig med at eleverne øver specifikke faglige mål

Et bud på hvordan farvekodning kan struktureres mere formelt gennem de tre år gennemgås i næste afsnit, således de faglige mål kommer i spil allerede i 1.g og blive udbygget gennem de tre år.

Introduktion til struktur, visualisering og progression – herunder Toulmins argumentationsmodel og farver

Overordnet stilladseret progression i relation til skriftlighed alle tre år.

- 1. år.** Virkelighedsnært og basisforståelse (redegørende)
- 2. år.** Mellemløst forståelse og introduktion til de faglige mål og Toulmins argumentationsmodel (over mod analyse)
- 3. år.** Arbejde videre med Toulmins argumentationsmodel og påvirkning på samfundsøkonomien

Arbejdsformer

For at understøtte elevernes udbytte og mestring af øvelserne, kan det overvejes at inkorporere arbejdsformer som Cooperative Learning. Processen med at skulle tilegne sig den ret krævende færdighed, at kunne koble teori og empiri, vil for nogle elever være både krævende og frustrerende, hvis ikke arbejdsformen opmuntrer til læring i fællesskab. Hvis de skal sidde med det selv, risikerer de at sidde fast og gå sur i opgaven, og i grupper, hvor de hurtigste kan ende med at lave det hele, kan de mere udfordrede føle sig sat af, og ikke få tilstrækkelig tid til at få øvet de mentale operationer der skal til for at mestre færdigheden.

¹² Se fodnote 9 med forklaring af farvekoderne

Processen kræver stor fordybelse, hvilket arbejdsformen skal understøtte. Man bør derfor vælge en arbejdsform, der mest muligt opmuntrer eleverne til at hjælpe hinanden til at fange færdigheden. CL øvelser indeholder ofte et højt niveau af elevaktivitet, rig mulighed for sparring og støtte, og som regel et element af individuel ansvarlighed.

Derudover finder mange elever det som regel motiverende at arbejde sammen, fremfor alene, hvilket i sig selv kan være fremmede for læring¹³ - for nærmere info om forslag til konkrete CL-øvelser, se appendiks.

Skriftlighed i 1.g – (redegørende niveau)

Grund ide: 1 år – Virkelighedsnært og basis forståelse

I 1.g kommer de fleste elever enten fra en folkeskole, privatskole eller efterskole og har generelt ikke de store forudsætninger for faget. Der er rigtig mange indtryk/fagbegreber når et nyt fag introduceres – de skal lære at tale /skrive "et nyt sprog" og det er derfor vigtigt at forsøge at gøre eleverne nysgerrige, samtidig med at eleverne skal kunne relatere sig til faget – en balancegang som ikke er helt nem. Dvs. formålet på 1. år er som følger:

Opsummeret er formålet på 1. år:

Formål: få en basis forståelse for at koble empiri og teori sammen (redegørende niveau – f.eks. kan eleverne arbejde med/vises typeopgave 1 i eksamensopgaverne, dels i forhold til motivation og dels så de vænner sig til dem). Følgende trinvis opbygning kunne overvejes:

Trin 1 Virkelighedsnært – elevernes egen hjemmebane. Find "makkeren" – og skal passe til konteksten

Det er vigtigt at eleverne hurtigt kommer ind i tankegangen på et *basisniveau*, hvilket til at starte med f.eks. kan gøres ved hjælp af etnodidaktik, som omhandler at vi starter med at tage udgangspunkt i noget som eleverne kender fra deres hverdag og så bruger det som "startpunkt" til at "løfte op" til makroøkonomi og faglig teori.

- 1) Elevernes mødes på deres egen "banehalvdel" ved at de skal finde "makkeren" – dvs. først dagligdags eksempler (for at vise metoden og tankegangen) – eleverne skal finde eksempler. F.eks. højre sko og venstre sko – dvs. "makkerpar"
- 2) Konteksten er afgørende for hvad man skal finde (dvs. fodboldstøvler er ikke smart hvis man skal stå på skøjter) – igen på "egen banehalvdel". *Formålet er at det er vigtigt at finde det rigtige – i dette tilfælde fodtøj i forhold til "konteksten" (gøre eleverne klart, at det ikke er ligegyldigt hvilken teori og empiri der findes)*

Trin 2 Introduktion til "makkerpar" i International økonomi

- 1) Introduktion til at koble teori/empiri og hvordan kan empirien finde sin "makker" (faglige mål introduceres senere, for ikke at gøre det for abstrakt).
- 2) Introduktion til farver – teori/fagbegreber er farvekode blå og empiri er farvekode grøn
- 3) Øvelser, fx:

¹³ Her kan igen henvises til Vygotsky og Banduras teorier om hhv. "zonen for nærmeste udvikling" og "self-efficacy" – eleverne opnår tro på at de godt kan, når de oplever at andre i klassen kan og opnår yderligere viden ved at se hvordan andre løser samme opgave

- a. **Forholdsvis nem øvelse:** Eleverne får udleveret uddrag fra eksemplariske afleveringer, indenfor et emne, de allerede har stiftet bekendtskab med. De skal nu markere alle teorier og fagbegreber med blå, og alle henvisninger til empiri med grøn.
- b. **Mere krævende øvelse:** Eleverne får udleveret en overskuelig artikel der omhandler et emne, de allerede har stiftet bekendtskab med. De skal nu highlighte de steder i artiklen, hvor der er noget empirisk af økonomisk relevans, fx at beskæftigelsen er faldet i takt med at væksten i BNP er aftaget. Det skriver de nu ind i et skema, der indeholder tre kolonner: empiri, teori og opsummering. I kolonnen "teori/begreber", skal de nu skrive de fagbegreber og teoretiske sammenhænge fra bogen, der kunne bruges til at sige noget om en eventuel årsagssammenhæng mellem faldet i beskæftigelsen og i væksten i BNP. I opsummeringen skriver eleven så en kort tekst, hvor sætninger der omhandler empirien er farvet med grøn, og sætninger der omhandler teorien er farvet med blå. Denne øvelse kunne passende kombineres med en CL øvelse, fx par-tjek eller par-sammenligning.
- c. I stedet for en artikel kunne eleverne også få udleveret **en enkelt figur eller tabel med bare to variable**. I stedet for at highlighte i teksten skal de nu selv redegøre for udviklingen i kolonnen "empiri". De vælger nu hvilke punkter på kurven, der kunne være interessante at analysere. Ellers samme fremgangsmåde som a. Eleverne kunne fx skiftes til at forklare et af de valgte punkter i diagrammet.

Generelle tanker 1.år – målet som eleverne skal kunne efter 1. år

På denne måde bygges elevernes evne til at koble empiri sammen med teori gradvist op med kraftig stilladsering. Som tidligere nævnt kan det være en ide at inddrage CL strukturer som en del af elevernes træning, da det specielt for en del af eleverne, vil være en kognitivt krævende proces. Heterogene arbejdsfællesskaber kan understøtte processen, ved at den mere udfordrede elev får mere støtte og hjælp undervejs, end hvis han/hun er afhængig af læreren for at få hjælp. Arbejdsfællesskabet har også den fordel, at eleverne samtidig øver sig i at bruge fagets begreber mundtligt, og ikke "kun" skriftligt.

Samlet set skal eleverne have en grundforståelse og huske på følgende "remse" efter 1 år.

A) *Hvad omhandler artiklen?*

B) *Hvordan finder empirien (grøn) sin makker – dvs. hvad kan jeg anvende fra bogen af fagbegreber/teori/modeller (blå).*

C) *Hvorfor er det at empiri og teori passer sammen?*

Skriftlighed i 2.g – (faglige mål på vej mod analysen)

Grund ide 2 år: Introduktion Toulmins argumentationsmodel og farvekodning fortsat

På 2. år bygges der videre på hvad eleverne har lært på 1. år. Dvs. de skal stadigvæk øve sig i hvad der er empiri og teori og der indføres en dimension til i form af Toulmins argumentationsmodel (påstand, belæg og hjemmel). Formålet er at eleverne efter 2. år skal kunne begynde at analysere og opbygge argumenter i IØ. For eksempler på øvelser – se "Del 2" af artiklen.

En styrke ved at træne ræsonnementskompetencen ud fra Toulmins argumentationsmodel er desuden at ræsonnementet gives en retning. Ofte ser man besvarelser, der godt nok indeholder fagbegreber og data, men ingen klar pointe. I det eleverne trænes i at formulere en "påstand", trænes de også i at gøre sig overvejelser om hvad det er, de vil sige noget om, og ikke mindst, hvad de *kan* sige noget om, givet det datagrundlag eleven har til rådighed. Det er gennem fremsættelsen af påstanden analysen gives et formål og sættes i relation til den efterfølgende konklusion.

Opsummeret er formålet på 2. år:

Formål: der bygges videre på basisforståelsen – nu over mod analyse. Der introduceres Toulmins argumentationsmodel – påstand, hjemmel, belæg og desuden faglige mål.

Grundstruktur –Toulmins argumentationsmodel" i en IØ-kontekst

Toulmins argumentationsmodel kan anvendes bl.a. i erhvervs-case og virksomhedsøkonomi, hvor modellen er at finde i de respektive bøger i systeme. Det er derfor modellen også er valgt da det giver genkendelighed for eleverne på tværs af fag.

- 1) Introduktion til Toulmins argumentationsmodel – hvorfor kan hverken empiri eller teori stå alene i en argumentation?
- 2) Visualisering - anvendelse af farver således en farve repræsenterer enten empiri eller teori/fagbegreber. Dvs. eleverne trænes igen i/kan se hvad der er hhv. empiri og teori - og om de har husket at anvende begge dele.

Rent farvekodemæssigt kunne det se ud på følgende måde i relation til Toulmins argumentationsmodel og følger farvekodning fra 1.g (bemærk det er ikke altid der er en decideret påstand, men det har fungeret rigtig fint i forhold til genkendelighed for eleverne og de har fået nemmere ved at analysere/ræsonnere ved hjælp af modellen);

- **Påstand=** pointe/hvad jeg gerne vil overbevise andre om/modtageren. Påstand har til grund i et belæg.
- **Belæg** hvilken dokumentation/data/figurer/udsagn/tekst materiale ligger til grund for påstand? F.eks. bilag til eksamen.
- **Hjemmel:** Logisk sammenhæng mellem påstand og belæg. Typisk teori/modeller/fagbegreber.

Eksempel på tekst (der skitserer ideen med farvekodningen):

"Op igennem 1920erne oplevede USA en højkonjunktur – heraf tilnavnet de brølende 1920ere – det var en tid med lav arbejdsløshed, stigende forbrug, stigende investeringer og økonomisk vækst jf.- kilde xx.

Økonomien hænger sammen, og i gode tider vil det danne en positiv spiral, hvilket også kan ses af det økonomiske kredsløb – så når forbruget begynder at stige i husholdningerne – så vil det medføre..."*)

*) Vi er godt klar over at det ikke altid er så nemt at skelne mellem hvad der er teori og empiri i IØ. Så det er for at give eleverne en rettesnor.

Generelle tanker 2.år – målet eleverne skal kunne efter 2. år

Efter 2. år er tanken at eleverne skal kunne koble teori/empiri sammen således det kan være med til at bidrage til løsningen af typeopgave 1 til eksamen (redegørende niveau) og være godt i gang med at forstå typeopgave 2 til eksamen med analyse, diskussion og vurdering og hvordan teori og empiri spiller sammen.

Skriftlighed i 3.g – (argumentation, analyse og vurdering)

Grund ide 3. år: Arbejde videre med Toulmins argumentationsmodel og påvirkning på samfundsøkonomien

På 3. år arbejdes der videre med argumentation og så introduceres sidste ”dimension”, således der også fokuseres på hvad påvirkningen er på samfundsøkonomien (både kort/lang sigt) og ræsonnementer. Dvs. der bygges ”på” fra de to andre år. For eksempler på øvelser – se del 2 praktiske øvelser

Opsummeret er formålet på 3. år:

Formål på 3 år: der bygges videre på 1 og 2 år - således eleverne har mulighed for at arbejde med deres niveau. Konsekvenser/påvirkninger for samfundsøkonomien introduceres¹⁴. Eleverne skal gøres klar til den skriftlige eksamen

Grundstruktur – den ”udvidede Toulmins argumentationsmodel” i en IØ kontekst

Der arbejdes igen med Toulmins argumentationsmodel nu med konsekvenser på samfundsøkonomien (dvs. ny farve introduceres)

- **Påstand=** pointe/hvad jeg gerne vil overbevise andre om/modtageren. Påstand har til grund i et belæg
- Belæg hvilken dokumentation/data/figurer/udsagn/tekst materiale ligger til grund for påstand? F.eks. bilag til eksamen (2.år)
- **Hjemmel:** Logisk sammenhæng mellem påstand og belæg. Typisk teori/modeller/fagbegreber (2.år)
- konsekvenser/påvirkninger for samfundsøkonomien –og ræsonnementer/pilediagrammer (3.år)

Eksempel 1: Inflation har været stigende i Danmark (fokus: forstå struktur)

”Inflationen har været stigende i Danmark (påstand), således er inflationen oppe på 8,1 pct i december 2022 (bilag x).

Årsagen til udviklingen i inflationen er bl.a. efterspørgselsinflation. Når forbrugerne efterspørger flere varer f.eks. ved en højkonjunktur, så flytter SE kurven udad. Produktionen stiger og efterspørgslen efter arbejdskraft stiger, hvilket giver stigende lønninger. Samlet set medfører det at inflationen stiger.

For samfundsøkonomien på kort sigt medfører den stigende inflation bl.a. forværret købekraft for en del af befolkningen, da inflationen er steget mere end lønstigninger. På længere sigt vil en vedvarende høj inflation potentielt medføre at lønmodtagerne kræver mere i løn som så kan give en lønspiral og deraf forværre priskonkurrenceevnen.”

¹⁴ Ikke altid lægges der op til inddragelse af kort/lang sigt i eksamensspørgsmål i opgave 2, men vigtigt at eleverne forstår hvordan økonomien påvirkes/konsekvenser.

Eksempel 2: Eksempel på anvendelse af pilediagram i kombination med farvekode

”Sideløbende med den økonomiske udvikling var der også en stigende interesse for aktiemarkedet i USA op gennem 1920erne og aktiekurserne steg markant gennem årtiet jf. kilde xx, dette førte til en prisboble og i 1929 krakkede Wall Street, som indledte den store depression i 1930erne. Det vil opsummeret sige Aktiekurser faldt → faldende formuer → faldende forbrug → faldende produktion → faldende beskæftigelse.”

På denne måde har vi fokus på at få så stor en tyngde/dybde i elevernes besvarelser som muligt (givet deres faglige niveau) i relation til de to faglige mål¹⁵. Det giver også mulighed for at differentiere undervisningen – dvs. alle kan være med på deres niveau (f.eks. typer af artikler/nogen skal selv finde empiri og med/uden påvirkning på samfundsøkonomien kort/lang sigt osv.) Så eleverne kan have gavn af øvelsen uanset fagligt niveau.

Generelle tanker 3 år – målet eleverne skal kunne efter 3. år – klar til eksamen

Efter 3. år er tanken at eleverne skal kunne koble teori/empiri sammen således det kan være med til at bidrage til løsningen af typeopgave 1 til eksamen (redegørende niveau), typeopgave 2 til eksamen med analyse, diskussion og vurdering og hvordan teori og empiri spiller sammen samt kunne afgøre og argumentere for de samfundsøkonomiske konsekvenser af en given hændelse.

¹⁵ Ræsonnement og anvendelse af faglig teori og empiri

Del 2 – praktiske øvelser (til undervisning eller ved afleveringer)

Cooperative Learning:

Følgende CL strukturer kunne med fordel anvendes til at understøtte elevernes læringsproces:

1) Par-tjek

- Eleverne får nogle opgaver udleveret på partjek ark. Den ene løser den første opgave mens den anden coacher og hjælper. Hvis der er uenighed, kan parret konsultere et makkerpar, og hvis der stadig er uenighed, tilkaldes underviseren. Når opgaven er løst roser coachen, og de bytter roller ved den næste opgave.
- Denne arbejdsform kunne fx fint passe på første år til mere enkelte opgaver, hvor eleverne "bare" skal farvemarkere i en tekst, der allerede er skrevet.

2) Team-par-solo

- Først arbejder de sammen i et team af cirka 4 om at løse en opgave, hvorefter læreren gennemgår og forklarer og fanger eventuelle misforståelser. Herefter arbejder eleverne sammen parvist – hvis opgaven var løst korrekt – og hvis den næste opgave også løses korrekt, går eleverne videre til at løse på egen hånd.
- Denne arbejdsform kunne passe ind på alle tre år.

3) Par-sammenligning

- Eleverne løser en opgave to og to, og diskuterer forskellige svarmuligheder. Efter noget tid sammenligner de deres svar med et andet par, hvorefter de bliver enige om hvilket svar, der er det bedste, eller de kan generere et nyt svar.
- I forbindelse med den generelle opgaveløsning i timerne, hvor der enten arbejdes med "indtekster" eller "udtekster", kan man som en øvelse bede eleverne om at bytte deres tekst med en makker, som derefter farvekoder besvarelsen. Den bearbejdede tekst kunne derefter sendes tilbage til tekstens forfatter, eller bytte med et andet par, hvorefter eleverne diskuterer de farvekodede tekster på skift og om det giver anledning til ændringsforslag. Hvis der fx kun er "blå" tekst, og alle i gruppen er enige om farvekoden, tyder det altså på en besvarelse der læner sig for meget op af lærebogen frem for at forholde sig til empirien.
- I forbindelse med PBL-forløb kan man bede eleverne om at en del af produktet er en kort tekst hvori de vigtigste pointer fra forløbet opsummeres i en kort tekst, der er farvekodet efter de beskrevne principper.
- Denne arbejdsform kunne passe ind på alle tre år.

4) Partnere

- Halvdelen af klassen løser opgave A i mindre grupper, mens den anden halvdel løser opgave B. Eleverne forbereder med henblik på at skulle forberede deres svar for to, der har løst den anden opgave. Efter løsning af opgaven finder eleverne sammen enten parvist så de sidder to fra A og to fra B sammen. De fremlægger på skift, hvorefter de andre giver feedback i fht. om de er enige i valget af farvekode.
- Kunne være passende især på tredje år, hvor der kan stilles højere krav til dybde og kompleksitet i besvarelsen.

Eksempel på praktisk anvendelse af Toulmins argumentationsmodel og farvekode:

Udsagn: "Inflationen er stigende i Danmark"

Dette er et eksempel med farver og hvor der er hhv. kun belæg eller hjemmel og dernæst begge dele og til sidst også er kobling til samfundsøkonomien. Dvs. en illustration af hvordan der kan blive "bygget på" i forhold til dybden i en besvarelse (eleverne kan fokusere på forskellige elementer afhængig af hvad deres niveau er).

Kun empiri (belæg):

"Inflationen har været stigende i Danmark (påstand), således er inflationen oppe på 8,1 pct i december 2022 (bilag x)."

Kun teori (hjemmel):

"Inflationen har været stigende i Danmark (påstand). Årsagen til udviklingen i inflationen er bl.a. efterspørgselsinflation. Når forbrugerne efterspørger flere varer f.eks. ved en højkonjunktur, så flytter SE kurven udad. Produktionen stiger og efterspørgslen efter arbejdskraft stiger, hvilket giver stigende lønninger."

Kobling teori og empiri (sæt dem sammen):

"Inflationen har været stigende i Danmark (påstand), således er inflationen oppe på 8,1 pct i december 2022 (bilag x). Årsagen til udviklingen i inflationen er bl.a. efterspørgselsinflation. Når forbrugerne efterspørger flere varer f.eks. ved en højkonjunktur, så flytter SE kurven udad. Produktionen stiger og efterspørgslen efter arbejdskraft stiger, hvilket giver stigende lønninger. Samlet set medfører det at inflationen stiger."

Derudover inkluder også hvad det betyder for samfundsøkonomien (sammen med kobling af teori/empiri):

"Inflationen har været stigende i Danmark (påstand), således er inflationen oppe på 8,1 pct i december 2022 (bilag x). Årsagen til udviklingen i inflationen er bl.a. efterspørgselsinflation. Når forbrugerne efterspørger flere varer f.eks. ved en højkonjunktur, så flytter SE kurven udad. Produktionen stiger og efterspørgslen efter arbejdskraft stiger, hvilket giver stigende lønninger. Samlet set medfører det at inflationen stiger. For samfundsøkonomien på kort sigt medfører den stigende inflation bl.a. forværret købekraft for en del af befolkningen, da inflationen er steget mere end lønstigninger. På længere sigt vil en vedvarende høj inflation potentielt medføre at lønmodtagerne kræver mere i løn som så kan give en lønspiral og deraf forværre priskonkurrenceevnen."